

Máhkarávju ja Stiikonjárgga siida og Márrenjárgga ja Boalotnjárgga siida

Olje- og energidepartementet

Postboks 8148 Dep

0033 Oslo

Høringsuttalelse til NVEs forslag til nasjonal ramme for vindkraft

NVE har på oppdrag fra Olje- og energidepartementet (OED) laget et forslag til en nasjonal ramme for vindkraft på land. NVEs forslag består av to deler; et oppdatert kunnskapsgrunnlag om virkninger av vindkraft og et kart over de mest egnede områdene for vindkraft.

Vindkraft er meget arealkrevende, og vindkraftutbygging på land vil påvirke, gjøre beslag og punktere inngrepsfrie reinbeiteområder. Vi er ikke tvil om at de tekniske inngrepene knyttet til etablering av vindkraft vil medføre både direkte og indirekte tap av beitearealer. De direkte tapene av beiteareal er knyttet til turbinplassering, adkomst- og internveier og oppstillingsplass for anleggsmaskiner slik NVE skriver temarapporten for reindrift. De indirekte tapene er de områdene som omfatter nærområdene til utbyggingene, når reinen helt eller delvis unngår de områdene. De indirekte tapene bekreftes av reindriftnas egne erfaringer som har vindparker på sine reinbeiteområder. Da er det meget merkelig at en vesentlig arealbruker ikke har en medvirkende rolle i forslagsarbeidet. Det nevnes også i forslaget hvem som har vært i dialoggruppa og at denne gruppa er sammensatt av et relativt stort spekter av interessegrupper, men ikke noen fra reindriftnæringen. Det kan derfor se ut som man bevisst utestenger reindriften i planarbeidet.

Vi vil spesielt trekke frem fra temarapport for reindrift, hvor det er et eget kapittel om forskning på vindkraft og rein og resultatene fra studiene. Utifra det vi registrerer fra temarapporten, samsvarer ikke forskningsresultatene og reindriftnas egne erfaringer med vindkraft i drift. Denne oppfattelsen bekreftes også NVE i temarapporten for reindrift. Vi registrer også i høringsuttalelsen fra Gielas rbd. om at resultatene fra studier vindkraftverk på Nygårdsfjellet og distriktets egne erfaringer ikke samsvarer. På bakgrunn av dette, mener vi at det er meget viktig at tidligere utbygde vindkraft og reindriftnas egne erfaringer synliggjøres bedre og tas hensyn til.

Det må fremheves at reindriftna må ha tilstrekkelig med arealer for å produsere. Reindriftnas arealer har vært og er den dag i dag, under stort press. Inngrep og uro innenfor reinbeiteområdene har økt betydelig. Vi mener at inngrepene og uroen vil ha innvirkning på

reintallet og at reintallet ikke lenger vil samsvare med beiteressursene. Det blir et paradoks om myndighetene samtidig med kravene om reduksjon av reintallet sier ja til nye kraftutbygginger. Vi opplever det som et overtramp at grønn energiproduksjon bidrar til å fortrenge bærekraftig reindriftssamisk næring. Vi er skeptiske til omdisponering av våre beitearealer fordi følgene av omdisponering av våre beiteområder til vindpark vil bli enorme.

Vi registrerer ut fra forslaget at omdisponering av reinbeitearealer ikke kun skal gå til vindpark, men også til oppgradering av overføringsnett og investeringer i transformasjonsnettledninger, da det i Nord-Norge ifølge forslaget er et overskudd av produksjon. Dette kraftoverskuddet må transporteres over lengre avstander fram til forbruk i sør. Det fremkommer ikke i forslaget hvordan transporteringen er tenkt gjennomført. Det nevnes heller ikke hvilke eventuelle forurensninger og fare for mennesker og rein vindturbinder vil medføre, som ved havari av vindturbiner, hvilke midler benyttes ved fjerning av is på turbinene og ved iskast fra turbinene.

Det er uklart for oss hvilke føringer nasjonal ramme for vindkraft vil medføre, og det er derfor særdeles viktig å påse at den endelige planen er mest mulig i tråd med reindriftsfaglige vurderinger og at reindriftas egne erfaringer blir hensyntatt.

Utbygde vindkraftverk er ikke inkludert

I forslaget er ikke tidligere utbygde og søkte konsesjoner til vindparker tatt med. Det ble i 2003 søkt om konsesjon til Magerøya vindpark. Det ble gitt avslag til konsesjonen pga. negative virkninger for reindrifta og konsekvenser for forsvarets anlegg samt for sivil luftfart. Videre ble det 2004 søkt om konsesjon til Snefjord vindpark som ville berøre Jahkenjárga siida. Denne er foreløpig lagt på is på bakgrunn av entydige negative tilbakemeldinger. Snefjord vindpark vil sannsynligvis medføre beitepress mot Márrenjárgga og Boalotnjárgga siida som nabosiida, da Jahkenjárga siida ikke fikk bruke Rolvsøya som erstatningsbeite. Det er blitt gjort tematiske konfliktvurderinger av begge vindpark-konsesjonene. Ordningen med tematisk konfliktvurderinger er nå varslet avvirket i Energimeldingen til Stortinget. Snefjord vindpark fikk karakteren D – som karaktiseres som stor konflikt, da tiltaket ville få vesentlige konsekvenser for reindriften lokalt, samt negative konsekvenser for reindriften regionalt. Havøygavlen vindpark nevnes som allerede eksisterende vindpark, men denne er lokalisert utenfor reinbeiteområder.

Davvi vindpark nevnes ikke i forslaget, som regnes som storskala landbasert vindkraftsproduksjon av prosjektleder Grenselandet AS. Davvi vindpark er planlagt lokalisert i reinbeitedistriktet 13 som er nabodistriktet 14A som igjen er nabodistriktet til rbd. 16. Følgene av vindparken vil gi et enormt beitepress mot rbd. 16, pga dominoeffekten som oppstår ved store utbygginger.

Status for utbygging av vindkraft i Norge

I dag utgjør vindkraft 4 % av den totale kraftproduksjonen i Norge og i dag er det 35 forskjellige vindkraftverk. Produksjonen utgjør 5,3 TWh. Det er pr. idag 37 vindkraftanlegg som har konsesjon, men som ikke har påbegynt byggingen. Når disse er fullt operative vil den samlede produksjonen fra vindkraft være 23 TWh. Vi mener derfor at for å oppnå denne produksjonen, som jo ikke er stor i forhold til vannkraft, er det rasert mye natur allerede, og altfor mye områder som ikke tidligere bebygd, blir rasert og vandalisert. Naturkostnaden

målt opp mot nytteverdien er for stor til å forsvare mer utbygging. Derfor mener vi at alle planer om ytterligere vindparker må skrinlegges.

Et typisk planområde

Her listes det opp arealbruk til veier, kranoppstillingsplasser, servicebygg og transformasjonsstasjoner. Slik dette regnes ut og fremstilles, ser det relativt sett lite ut i forbruk av areal. Da har man ikke regnet ut den indirekte beslagleggelsen av området, og endret bruk av det i betraktningen.

Norske vindressurser som de beste i Europa

NVE presenterer Norge som den beste vindressursproduserende i Europa. For oss virker det som at man argumenterer at siden det er dårlig vindforhold lenger sør i Europa, er det bedre å plassere vindkraftverk i Norge istedet.

Høyere kraftpriser i Norge

Det presenteres i forslaget at kraftprisen i Nord-Norge vil være billigere enn i Sør-Norge. Dette tviler vi sterkt på og har vi ingen tro på. Hele vindkraftplanen er en ensidig argumentasjonrekke for vindkraft, uten noen større forbehold. Forslaget ligner på ett bestillingsverk for å fremme argumentasjonen for, og ukritisk analysere fordelene økonomisk, økologisk og politisk. Dokumentet som skulle være en veileder i hvor det er best å plassere vindparker er i begynnelsen en ensidig rekke av ukritiske betraktninger om fordelene av vindkraft i forhold til andre løsninger.

Vindkraft utløser behov for nettinvesteringer

Vindkraft må i likhet med det meste av annen fornybar kraftproduksjon, ha tilgang til nett. NVE anfører i forslaget at ved etablering av vindkraft i Nord-Norge, vil det bidra til å utløse store investeringer i transformasjonsnettledninger. Det er som å si at det er en brekkstang for det. Det vil med andre ord si at den ene løsningen hjelper og underbygger argumentasjoner for utbygging og utbedring av noen andre løsninger for å kunne etablere vindkraftanlegg.

Avbøtende tiltak

Det er meget merkelig at NVE fortsatt knytter usikkerhet til de faktiske virkningene for reindrift som følge av vindkraft, når reindriftens egne erfaringer tilsier at driften av vindkraftverk har påvirket reinens adferd og når NVE anfører at kunnskapsgrunnlaget er utarbeidet i samsvar med naturmangfoldloven § 8. Det stilles derfor spørsmål om NVE har utelatt 2. ledd i § 8 som lyder følgende: *«Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.* Vi mener at det ikke er tilstrekkelig å kun redusere tiltak gjennom tilpasninger og tiltak under planlegging, anleggs- og driftsfase. Vindpark beslaglegger reinbeiteområder, og å finne avbøtende tiltak mener vi blir vanskelig for både reindrifta og en eventuell konsesjonssøker.

NVEs vektlegging i konsesjonsbehandlingen

Vi må først og fremst påpeke at kartmaterialene som NVE benytter, viser ikke i detalj reindriftas reelle bruk av beiteområdene og må derfor oppfattes som overordnet kartmateriale og en illustrasjon for hvordan områdene brukes av reindrifta. Kartmaterialene

er ikke oppdaterte av den offentlige reindriftsforvaltningen. For det andre må det utarbeides dokumentasjon på inngrepsstatus og helhetlige oversikter over arealsituasjonen med vekt på reindrifts situasjon.

At NVE vil legge vekt på virkninger for de samiske interessene i avveiningen av konsesjonsspørsmålet i alle vindkraftsaker innenfor reinbeiteområder, synes vi er positivt. For oss er all reinbeite av verdi og kan ikke graderes etter hvilke beiteområder påvirkes mer eller mindre ved et eventuelt vindkraft. Reindriften er en arealavhengig næring hvor vi har et reintall som er fastsatt i forhold til det arealet som er tilgjengelig for de ulike årstidsbeitene.

Reindriftsåret og reinsdriftens funksjonsområder gjennomgås og omtales på generell basis i temarapporten for reindrift. Det kan være store forskjeller i driftsmønster og bruk av årstidsbeiter ufra ulike driftsmåter og naturgitte forhold hos de enkelte distrikter og siidaer. Det vi erfarer er at reinen utnytter tilgjengelige og sammenhengende reinbeitearealer forskjellig fra år til år, selv om trekkveier, oppsamlingsplasser, parringsland og kalvingsland er de samme hvert år. Reinens utnyttelse av beitearealer blir også i stor grad påvirket av hvordan været varierer fra år til år og i de ulike årstidsbeitene. På vinteren kan blant annet snømengden og graden av ising på beitene, være en marginaliserende faktor. Tilsvarende om sommeren vil omfanget av nedbør, vind og temperaturer, styre reinens utnyttelse av utmarka. Dette er ikke en uttømmende beskrivelse, men en kortversjon av hovedårsaker som virker inn på beitebruk.

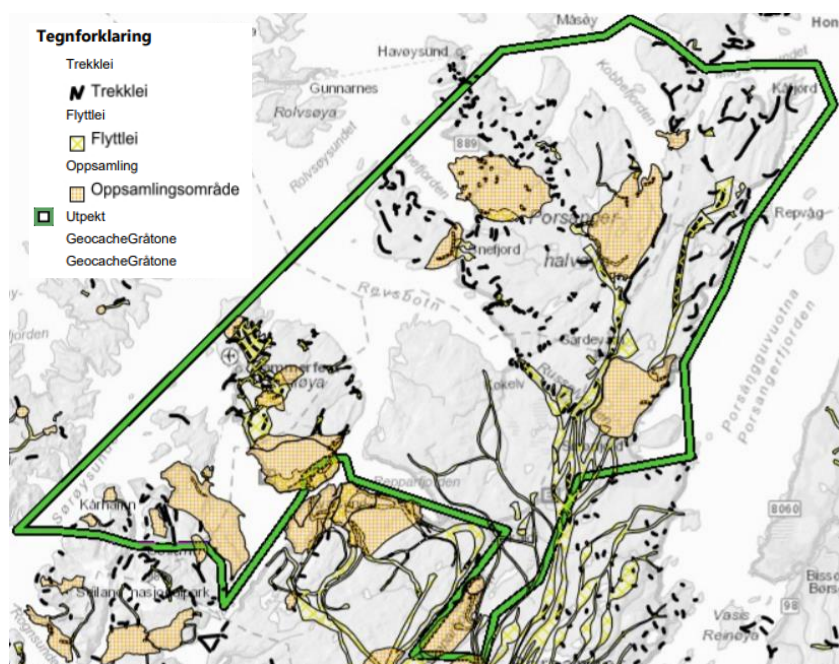
At vindpark i drift også medfører virkninger for reinens adferd og arealbruk, er det ikke tvil om. Som nevnt over har reindriften erfaringsbasert kunnskap som slår fast at vindkraft har virkninger på reinen adferd. I forbindelse med planarbeidene til Davvi vindpark ble det forøvrig vist til ny fersk svensk forskning at reinen [reinen unngår å beite på steder der vindkraftverk er på synshold](#). Slik vi tolker naturmangfoldloven er det ikke ett krav om at det skal foreligge forskning som slår fast erfaringsbasert kunnskap.

Det er heller ikke tvil om at reinen viser forskjellige skyhetsgrad i ulike perioder av året. Vårbeiteområder for rein defineres som kalvingsland, tidlig vårland, okse- og fjorskâlvebeiteland og øvrig vårland. I parringsperioden og kalvingsperioden skal båndene knyttes mellom simle og kalv. Dersom denne perioden forstyrres ved at simle og kalv blir atskilt, vil kalven være utsatt for tap. Forstyrrelse kan også ha innvirkning på kalvevekten da forstyrrelsen kan ha hatt innvirkning på simlas melkeproduksjon, samt at kalven ikke har fått ro til diing. Tidlig vårland er områder som blir tidlig bart og gir dermed ferske grønnskudd til reinen, etter at reinen har vandret fra vinterbeitet i sparepluss og næringsinnholdet i kosten har vært lavt slik at reinen har gått i energiunderskudd.

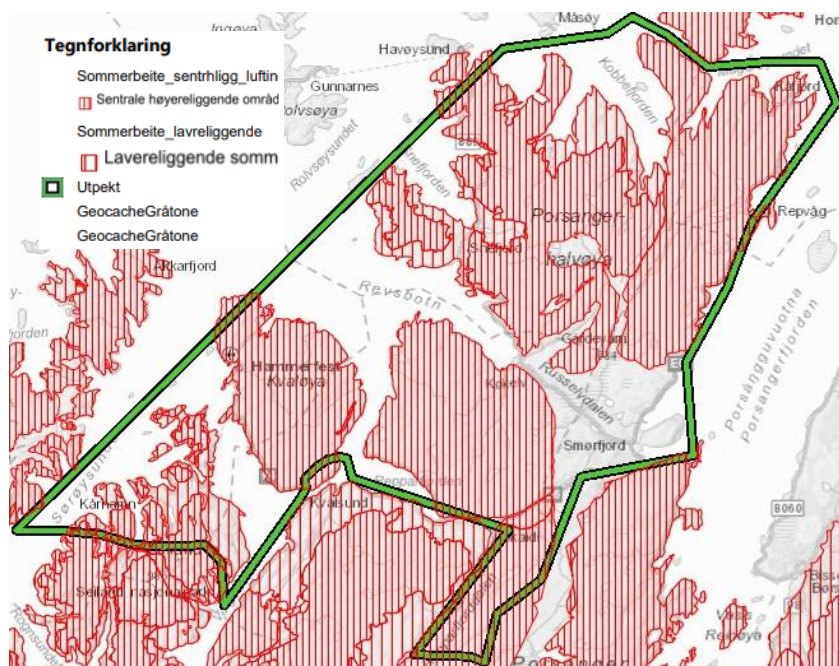
Flytteleier utgjør livsnerven i reindriften og helt nødvendig for å kunne flytte mellom ulike årstidsbeiter og områder. Det er ikke uten grunn at flytteleier har spesielt vern etter reindriftsloven. Å omlegge flytteleier som avbøtende tiltak, ser vi ikke som et gjennomførbart avbøtende tiltak. Det er slik at flytteleier er bestemt av terrenget, med hensyn til dominerende værforhold, fjellformasjoner, daler og elver, slik NVE anfører i forslaget, og man bør ikke glemme at reinen også er et vantedyr som vil bruke de samme flytteleiene. Vi mener derfor at flytteleier benyttes som kriteriet hard eksklusjon.

Oppsamlingsområder er områder med naturlige avgrensninger hvor reinen samles midlertidig under innsamling til videre flytting, kalvemerking, skilling eller slakt. Forstyrrelser i oppsamlingsområder kan medføre ekstra arbeid for reindriftsutøverne og energi- og vekttap hos reinen.

Figur 2 Kartutsnitt som viser NVEs utpekt område og trekk, flyttlei og oppsamlingsområder.

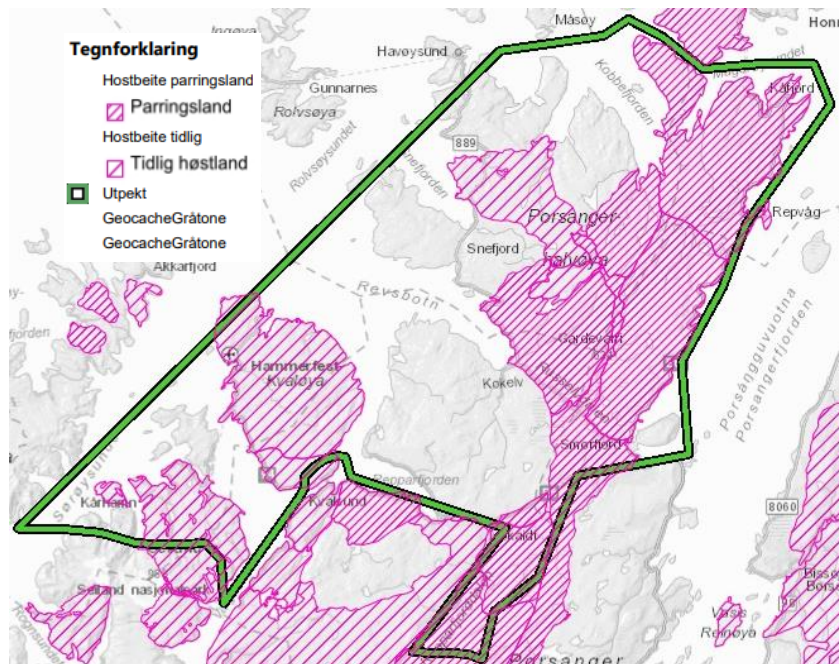
I kystbeiteområder og høyereliggende som NVE synes å mene er områder som har de mest utmerkede områder, er de samme områdene som reinen oftest utnytter som luftingsområder under varme somre og ved insektplage. Reinen søker da til høyereliggende og vindfulle områder for å kjøle seg ned og for å unngå stresset fra insekter. Uten luftingsområder (bálganguovllut) vil reinen få høyere energiforbruk, mindre beitetid og utsettes for mer parasittisme. Slaktevektene vil gå ned, og reinens evne til å klare en streng vinter vil bli dårligere.

Figur 3 Kartutsnitt som viser NVEs utpekt område og sommerbeiteområder.

Høstbeite for reinen er i reinens brunstland. Forstyrrelser i den perioden kan innebære redusert produksjon og dermed reduserte inntekter for reindrifta. Brunsten bremser også

reinflokkens bevegelighet og behøver derfor et enhetlig og ubrutt område med lengre beitevarighet.

Figur 4 Kartutsnitt som viser NVEs utpekt område og høstbeiteområder.

Selv om omfanget av et tiltak ikke kan sees å ha noe betydning i forhold til totaliteten av beiteområdene, vil den ha ringvirkninger og forskyvninger av beiteområder. Beiteområder innskrenkes ytterligere og medfører at rein fra berørte siidaer trekkes til områder som ikke er egnet som beiteområde. Ytterligere tiltak vil medføre til ytterligere økt forstyrrelse som medfører skade og ulempe for reindriften i området.

Tematiske analyser - reindrift

Som nevnt over er all reinbeite av verdi og kan ikke graderes hvilke beiteområder er av særverdi. At NVE ikke har hatt muligheten til å gjøre overordnede vurderinger, da arealbrukskart som reindriftsforvaltningen har ansvaret ikke er oppdatert, kan ikke det gå på bekostning av reinens beiteområder. Det må være opptil den enkelte forslagstiller tilegne seg tilstrekkelig med grunnlag for planleggingsarbeidet. Vi har lenge ventet på at arbeidet med oppdatering av arealbrukskartene skal starte. Uoppdaterte kartmaterieler påfører unødvendige ressurser for oss og den det gjelder. Vi forventer også at det utarbeides kart som viser samlet oversikt over inngrep i reinbeiteområder. I tilfeller der det planlegges inngrep eller endret bruk er det derfor viktig at reindriften tidlig i prosessen kontaktes for presisering av beitebruken, slik at man unngår tilfeller som ved [Davvi vindpark](#) prosjektet.

Vi synes det meget oppsiktsvekkende at NVE legger til side fylkesmennenes og reindriften egne analyser til side i forslaget, og kun vektlegger det fylkesmannsembetets vurderinger av virkningene for reindrift på generell basis. Det har vist seg at reinen vil unngå eller redusere bruken av områder hvor det eksisterer vindkraft.

De mest egnede områdene for vindkraft

Kartet over de mest egnede områdene som presenteres i rapporten virker som et styringsverktøy for prioritering av områder for vindkraft, selv om NVE presiserer det motsatte. Hva blir utfallet dersom det søkes om konsesjoner andre steder enn i de utpekte områdene? Blir det vanskeligere å få konsesjon til et eventuelt vindkraftverk? Områdene som er utpekt er foreløpige. Det kan ikke utelukkes at det vil komme endringer dersom infrastruktur og linjekapasiteten bygges ut. Utpekte områder er nye i tillegg til de som allerede er utbygd.

En ramme (forslaget) virker for oss som å være en test av hvilke områder som lett kan utpekes for vindkraft. Denne planen hindrer ikke justeringer eller utbredelse av nye områder for vindkraft. Det presenteres i forslaget at NVE ikke har tatt hensyn til politiske planer og vedtak. Dette kan forstås at hele rammen kan endres som man vil, og at planen legger opp til at man liksom binder opp områder, men likevel legger opp til at man kan forandre denne vesentlig. Da blir dette til slutt slik at staten helgarderer seg mot noen lovnader om stopp i konsesjoner til nye vindkraftverk.

Det mest egnete området, etter NVE:s vurderinger, vil berøre bla. arbeidsplassene til rundt 40 siidaandeler i sommersiidaene, Máhkarávju ja Stiikonjárga siida, Skuohtanjárga siida, Márrenjárgga ja Boalotnjárgga siida, Jáhkentjárgga siida og Rávdol siida i rbd. 16-Karasjok vest. I tillegg til medlemmene i de nevnte siidaandelene.

Máhkarávju og Stiikonjárga siida og Márrenjárgga og Boalotnjárgga siida bekrefter fylkesmannens uttalelse om at siidaene allerede er påvirket av ulike typer inngrep og forstyrrelser. Máhkarávju ja Stiikonjárga siida er allerede påvirket av Fatima tunellen med bestående veier. I tillegg er en landterminal på Veidnes under planlegging som omfatter ca. 926 daa. Márrenjárgga ja Boalotnjárgga siida er allerede påvirket av flere hyttefelt med påfølgende veier, parkeringsplasser og menneskelig aktiviteter. Samlet sett vil konsekvensene av vindkraft i våre reinbeiteområder bety reduserte rammevilkår. Vi er på lik linje med Gearretnjárga allerede belastet med inngrep og tåler ikke hverken små eller store vindkraftverk, med påfølgende infrastruktur.

Avslutningsvis vil vi sterkt anmode NVE om å vurdere og ta hensyn til de store negative konsekvensene og ringvirkningene som alle vindkraftutbygginger vil medføre.

Med hilsen

Leder Mathis M. Somby
Máhkarávju ja Stihkkonjárga siida

Leder John Mathis A. Utsi
Márrenjárgga ja Boalotnjárgga siida